

Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS)

Ochrana dravcov na Slovensku (RPS)



Správa o stave vtáčej kriminality na Slovensku v roku 2004

Bratislava, 2005

Pod'akovanie

Pod'akovanie patrí všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom prispeli k prehĺbovaniu poznatkov a informácií o rozsahu vtáčekej kriminality páchanej na Slovensku, tiež všetkým, ktorí sa aktívne zapojili do riešenia konkrétnych problémov v tejto oblasti ochrany prírody.

Ďalej ďakujeme členom Spoločnosti pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS), členom Ochrany dravcov na Slovensku (RPS), členom stráže prírody a Klubu stráže prírody (KSP), pracovníkom Štátnej ochrany prírody SR, Slovenskej inšpekcie životného prostredia, Ministerstva životného prostredia SR a Ministerstva vnútra SR.

*Vydanie tohto materiálu a realizáciu viacerých aktivít finančne podporila organizácia **Schweizer Vogelschutz SVS/BirdLife Schweiz.***

Zostavil: Mgr. Marek Brinzík, koordinátor pre boj proti vtáčekej kriminalite SOVS

Obsah

Úvod.....	4
1. Prehľad realizovaných aktivít.....	5
1. 1 Zber údajov o vtáčekej kriminalite	5
1. 2 Spracovanie dokumentácie a oznamovanie prípadov príslušným orgánom	5
1. 3 Medializácia problematiky a konkrétnych prípadov vtáčekej kriminality	6
1. 4 Účasť na odborných stretnutiach, seminároch a konferenciách	7
1. 5 Poradenská činnosť	8
1. 6 Aktivity zásahovej skupiny pre boj proti vtáčekej kriminalite	8
1. 7 Spolupráca na národnej úrovni	9
1. 8 Spolupráca na medzinárodnej úrovni	9
2. Zhrnutie prípadov evidovaných v databáze SOVS/RPS.....	10
3. Zhrnutie prípadov evidovaných v roku 2004.....	12
4. Stručné zhodnotenie foriem vtáčekej kriminality zistených v roku 2004.....	13
4. 1 Nelegálne odstrely	13
4. 2 Nelegálne odchyty	13
4. 3 Nelegálne držby	14
4. 4 Vykrádanie hniezd	14
4. 5 Trávenie vtáctva	15
5. Prehľad vybraných prípadov z roku 2004	16
Záver	17
Návrhy opatrení	18
Príloha 1: Fotodokumentácia	19
Príloha 2: Výber tlačových správ SOVS a RPS.....	25
Príloha 3: Správa o nelegálnych odstreloch na rybníkoch Senné.....	35
Príloha 4: Predstavenie mimovládnej organizácie Klub stráže prírody.....	41

Úvod

Od roku 2002 sa mimovládne organizácie Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS) a Ochrana dravcov na Slovensku (RPS) intenzívne venujú problematike vtácej kriminality na celom území Slovenska.

Pod pojmom vtáčia kriminalita rozumieme všetky ľudské činnosti, ktoré sú v rozpore s platnou legislatívou a ich obeťami sú vtáky. Ide najmä o nelegálny odstrel a odchyt vtákov, trávenie vtákov, vykrádanie a ničenie hniezd, nezákonné držby, chovy a obchodovanie s vtákmi, taktiež preparovanie vtáctva a zber vtáčích vajec v rozpore s príslušnými zákonmi.

V súčasnosti evidujeme 697 prípadov porušovania legislatívy týkajúcej sa ochrany vtáctva na Slovensku.

V predkladanej správe sú spracované výsledky aktivít mimovládnych organizácií SOVS a RPS realizované v spolupráci s Klubom stráže prírody a ďalšími štátnymi i mimovládnyimi organizáciami v roku 2004.

Odhaľovanie prípadov prenasledovania vtáctva stojí mimovládne organizácie množstvo úsilia, avšak úspešné prípady z posledných rokov potvrdzujú, že ide o dôležité a zmysluplné aktivity. Aj v roku 2004 mimovládne organizácie dokázali, že sú schopné vďaka odbornému prístupu a silnému nasadeniu priniesť informácie o závažných protiprávných činnostiach, ktoré by inak chýbali v štatistikách štátnych orgánov.

Veríme, že tento materiál bude pozitívnym podnetom na zvýšenie pozornosti štátnych orgánov v tejto náročnej oblasti ochrany prírody a zároveň aj vhodnou inšpiráciou pre ostatné oblasti environmentálnej kriminality.

1. Prehľad realizovaných aktivít

1. Zber a evidencia údajov
2. Spracovanie dokumentácie a oznamovanie prípadov príslušným orgánom
3. Medializácia problematiky a konkrétnych prípadov vtáčej kriminality
4. Účasť na odborných seminároch a konferenciách
5. Poradenská činnosť a práca s verejnosťou
6. Aktivity zásahovej skupiny pre boj proti vtáčej kriminalite
7. Spolupráca na národnej úrovni
8. Spolupráca na medzinárodnej úrovni

1. 1 Zber údajov o vtáčej kriminalite

Zber a evidenciu údajov o vtáčej kriminalite sú realizované priebežne. Cieľom zaznamenávania a vyhodnocovania prípadov vtáčej kriminality je najmä získavanie čo možno najlepšieho prehľadu o rozsahu, formách a vývoji vtáčej kriminality u nás. Výsledky tejto činnosti sú zároveň podkladom pre realizáciu ďalších, nižšie uvedených aktivít.

Z roku 2004 evidujeme 33 prípadov vtáčej kriminality (kapitola 2). Súčasná bilancia však nie je konečná, nakoľko sme získali ďalšie zdroje informácií o prípadoch z ostatných rokov. Pribudnú najmä prípady nelegálnych držíeb a odstrelů vtáctva. Celkovo evidujeme v databáze SOVS/RPS 697 prípadov.

1. 2 Spracovanie dokumentácie a oznamovanie prípadov príslušným orgánom

Vo všetkých prípadoch, pri ktorých sme získali dostatočné informácie boli vypracované oznámenia na príslušný orgán ochrany prírody resp. na políciu. Išlo o trestné oznámenia a podnety na prešetrenie.

Vo viacerých prípadoch (napr. vyšetřovanie nelegálnych odstrelů na rybníkoch Senné, usmrtenie dropa fúzatého v SEV Dropie) sme podali oficiálnu sťažnosť na postup vyšetřovateľa, nakoľko podľa nášho názoru, nebolo vykonané adekvátne vyšetřovanie prípadov.

V roku 2004 vypracovali mimovládne organizácie SOVS, RPS a Klub stráže prírody 19 oznámení na príslušné orgány, z toho 12 tvoria trestné oznámenia, 6 podnety na prešetrenie Slovenskej inšpekcie životného prostredia a 1 podnet na prešetrenie Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy (tab. 1).

Mimovládne organizácie tiež úzko spolupracovali s pracoviskami Štátnej ochrany prírody SR, najmä s pracoviskom Správy CHKO Dunajské luhy, ktorej zamestnanci podali v roku 2004 sedem trestných oznámení. Pri väčšine prípadov sme pomohli s ich medializáciou.

Tab. 1: Prehľad oznámení SOVS, RPS a Klubu stráže prírody orgánom ochrany prírody a Policajnému zboru SR v roku 2004.

Orgán	Činnosť	Prehľad druhov (obetí)	Známy páchatel'
SIŽP	odstrel, poľovanie	<i>Bucephala clangula</i>	
SIŽP	držba	<i>Falconiformes</i>	
SIŽP	držba, obchodovanie	<i>Columba oenas</i>	
SIŽP	odchyt na lep	<i>Passer domesticus</i>	●
SIŽP	odstrel	<i>Phalacrocorax carbo, Ardea cinerea, Podiceps cristatus</i>	
SIŽP	odstrel, poľovanie	<i>Anas crecca</i>	●
MV SR	odstrel	<i>Buteo buteo</i>	
MV SR	ničenie hniezd	<i>Delichon urbica</i>	
MV SR	odstrel	<i>Egretta alba</i>	
MV SR	držba, obchodovanie	<i>Bombicilla garrulus, Loxia sp., Carduelis sp.</i>	
PZ SR	odstrel	<i>Phalacrocorax carbo</i>	
PZ SR	odstrel	<i>Phalacrocorax carbo, Ardea cinerea, Podiceps cristatus</i>	
PZ SR	usmrtenie	<i>Otis tarda</i>	
PZ SR	odstrel, poľovanie	<i>Fulica atra</i>	
PZ SR	vyrušovanie	<i>Falco peregrinus</i>	●
PZ SR	odchyt do jastrabích košov	<i>Falconiformes</i>	●
PZ SR	vykradnutie hniezda	<i>Aquila heliaca</i>	
PZ SR	otrava jedom	<i>Aquila heliaca</i>	
RVPS	otrava vtáctva, týranie	<i>Columba livia f. domestica, ohrozenie mnohých ďalších druhov</i>	●

Vysvetlivky: Orgán (MV SR – Ministerstvo vnútra SR, SIŽP – Slovenská inšpekcia životného prostredia, PZ SR – Policajný zbor SR, RVPS – Regionálna veterinárna a potravinová správa, známy páchatel' -- ●

1. 3 Medializácia problematiky a konkrétnych prípadov vtácej kriminality

V roku 2004 vydali mimovládne organizácie SOVS a RPS 17 tlačových správ k problematike vtácej kriminality (výber v prílohe 2). V marci 2004 bola pri príležitosti pripomienkovania návrhu zákona o poľovníctve realizovaná tlačová konferencia SOVS a RPS. Výsledkom mediálnych aktivít je viac ako 70 výstupov v tlači, televízii, rozhlase a na internete. Okrem medializácie procesu tvorby a pripomienkovania zákona o poľovníctve sa do pozornosti médií dostali aj mnohé z prípadov odhalených v priebehu roku 2004 (postrelený bocian biely a orol kriľavý, vykradnutie hniezda globálne ohrozeného orla kráľovského a ďalšie). V novembri 2004 bol 15 mimovládnymi organizáciami aj prostredníctvom médií podporený vládny návrh CITES zákona.

Dôležitou mediálnou aktivitou v roku 2004 bola aj výroba anglickej verzie filmu „Vtáčia kriminalita“, ktorý bol vytvorený v predchádzajúcom projekte podporenom Európskou komisiou. Film bol prezentovaný na konferencii o environmentálnej kriminalite v Edinburgu a aj v budúcnosti bude použitý na prezentáciu problematiky vtácej kriminality v zahraničí.

1. 4 Účasť na odborných stretnutiach, seminároch a konferenciách

Problematika vtácej kriminality, realizované aktivity, dosiahnuté výsledky a identifikácia aktuálnych problémov boli prezentované na národných i medzinárodných konferenciách, pracovných stretnutiach a odborných seminároch. Možno konštatovať, že záujem o problematiku environmentálnej kriminality narastá a čoraz viac odborníkov sa aktívne venuje tejto oblasti ochrany prírody. Dôležitá je tiež neustála výmena informácií a poznatkov medzi odborníkmi z jednotlivých krajín Európy.

Prehľad odborných stretnutí s prezentáciou problematiky vtácej kriminality mimovládnyimi organizáciami:

- **členská schôdza SOVS 2004** (Zvolen, február 2004), príspevok k prípadu odhalenia nelegálnych odstrelov na Hrušovskej zdrži
- **pracovné stretnutie s členmi stráže prírody** Trnavského kraja na území CHKO Malé Karpaty (Piešťany, apríl 2004), prezentovanie problematiky vtácej kriminality
- **konferencia „Aplikovaná ornitológia 2004“** (Zvolen, august 2004), príspevok o nelegálnych odstreloch na lokalite Senné rybníky
- **konferencia** policajtov pracujúcich pre ochranu prírody (tzv. WLO Conference) (Edinburgh, október 2004), príspevok o aktuálnej situácii v oblasti vtácej kriminality
- **školenie členov stráže prírody CHKO Horná Orava** (Námestovo, september 2004), príspevok a diskusia na tému vtáčia kriminalita
- **konferencia „Dravce a sovy 2004“** (Mikulov, september 2004), príspevok SOVS k dravcom a sovám, ako obetiam vtácej kriminality na Slovensku
- **konferencia „Dravce a sovy 2004“** (Mikulov, september 2004), príspevok RPS k projektu na ochranu orla kráľovského, diskusia k problematike otráv dravých vtákov karbofuránom
- **školenie členov stráže prírody NP Malá Fatra** (Varín, október 2004), príspevok a diskusia na tému vtáčia kriminalita
- **školenie pracovníkov a členov Slobody zvierat** (Bratislava, október 2004), školenie na tému: Ako postupovať pri nálezoch vtáctva a v prípadoch vtácej kriminality
- **Európske dni pozorovania vtáctva (Iňačovce, október 2004)**, pozorovanie vtáctva a prednáška k nelegálnym odstreloom na lokalite Senné rybníky
- **konferencia „Kormorán veľký a rybárstvo“** (november 2004, Žilina), príspevok k aktuálnej situácii kormorána veľkého na Slovensku
- **prednáška „Prenasledovanie vtáctva nie je minulosťou“** na Prírodovedeckej fakulte UK (Bratislava, október 2004), prednáška k aktuálnym prípadom vtácej kriminality a problematike ochrany vtáctva pred nelegálnymi činnosťami
- **pracovné stretnutie Národnej skupiny pre boj proti vtácej kriminalite** (Banská Bystrica, december 2004)

1. 5 Poradenská činnosť a práca s verejnosťou

Poskytovanie poradenskej činnosti vo veciach ochrany vtáctva je dôležitou súčasťou prevencie pred páchaním vtáčej kriminality a realizovaná je priebežne počas celého roka. SOVS a RPS zaregistrovali v roku 2004 viac ako 100 hlásení od občanov, ktorí potrebovali informácie v prípadoch nálezov zranených, uhynutých, alebo inak ohrozených vtákov.

V prevažnej miere sú mimovládny organizáciám nahlasované prípady nálezov uhynutých alebo zranených jedincov labutí, myšiakov a jastrabov lesných, sokolov myšiarov, myšiarok ušatých a holubov.

V niekoľkých prípadoch nám občania pomohli dôležitými informáciami, na základe ktorých bolo možné pripraviť podnet na prešetrenie, resp. podať trestné oznámenie orgánom činným v trestnom konaní.

Na prácu s verejnosťou a stredoškolskou mládežou bola zameraná kampaň „Zastavme nelegálne odstrely vtáctva“, ktorú sme realizovali v spolupráci Inštitútom aplikovanej ekológie Daphne. Súčasťou kampane bola aj prezentácia putovnej výstavy o nelegálnych odstreloch vtáctva na Slovensku.

1. 6 Aktivity zásahovej skupiny pre boj proti vtáčej kriminalite

Prípravu zásahov v roku 2004 sme realizovali v spolupráci s novozaloženou mimovládnu organizáciou Klub stráže prírody (príloha 4). V jarom období sme prioritnú pozornosť venovali odhaľovaniu nelegálnych činností na rybníčnej sústave Senné. Hlásenia našich členov nasvedčovali tomu, že tu dochádza k prenasledovaniu rybožravého vtáctva, (najmä kormoránov a volaviek) a to i v priebehu hniezdneho obdobia. Podozrenia sa podarilo potvrdiť pri terénnej monitorovacej akcii začiatkom júna 2004 (príloha 3).

Počas poľovnej sezóny sme pravidelne kontrolovali vybrané lokality, na ktorých sa v minulých rokoch podarilo odhaliť prípady nelegálnych odstrelov chránených živočíchov alebo pytliactva. Odhaľovanie tejto trestnej činnosti je však čoraz náročnejšie, nakoľko páchatelia sú podstatne opatrnější než v minulých rokoch, kedy boli pristihnutí strážou prírody na viacerých lokalitách juhozápadného Slovenska. Priamo v súvislosti s výkonom práva poľovníctva boli v roku 2004 podané 2 trestné oznámenia a jedno oznámenie Slovenskej inšpekcie životného prostredia. Indície však nasvedčujú tomu, že k trestnej činnosti pri výkone práva poľovníctva dochádza vo veľkom rozsahu a bude nevyhnutné i naďalej venovať tejto oblasti dostatočnú pozornosť.

1. 7 Spolupráca na národnej úrovni

Pri zisťovaní vtáčej kriminality v roku 2004 sme spolupracovali s viacerými štátnymi inštitúciami, najmä však s Ministerstvom vnútra SR, Slovenskou inšpekciou životného prostredia a Štátnou ochranou prírody SR.

Podobne ako v roku 2003, i v tom nasledujúcom, sme v spolupráci so štátnymi orgánmi realizovali terénny monitoring zameraný na odhaľovanie prípadov nelegálnych odstrelov, nelegálnych odchytoch dravcov do jastrabích košov, ako aj ďalších foriem vtáčej kriminality.

Spoločné úsilie vyvinuli mimovládne organizácie v procese pripomienkovania zákona o poľovníctve. Aj vďaka aktívnemu prístupu a odborným argumentom sa podarilo do znenia navrhovanej právnej normy presadiť viacero pripomienok, ktoré napomôžu cieľom ochrany prírody (povinnosti pri nálezoch usmrtených jedincov, zákaz umiestňovania jastrabích košov bez platnej výnimky a pod.).

Oficiálnym listom zaslaným všetkým poslancom parlamentu, ako aj vydaním tlačovej správy sme v spolupráci s ďalšími 13 mimovládnymi organizáciami podporili aj schválenie vládneho návrhu CITES zákona.

Riešenie vybraných okruhov problémov a príprava na nadchádzajúce obdobie boli obsahom pracovného stretnutia Národnej skupiny pre boj proti vtáčej kriminalite (december 2004, Banská Bystrica). Stretnutia sa zúčastnilo 13 odborníkov a záujemcov o problematiku vtáčej kriminality z rôznych štátnych i mimovládnych organizácií.

1. 8 Spolupráca na medzinárodnej úrovni

Ochrana dravcov na Slovensku (RPS) v spolupráci so Štátnou ochranou prírody SR od roku 2003 realizuje rozsiahly projekt „Ochrana orla kráľovského v slovenskej časti Karpát“ podporený Európskou úniou z programu LIFE-Nature 2003. V rámci aktivít projektu je dôkladne monitorovaná celá populácia orla kráľovského, ktorú na Slovensku tvorí spolu len 35 - 40 hniezdnych párov. Napriek veľkej pozornosti a úsiliu venovanému tomuto globálne ohrozenému druhu, nevynímajúc vzdelávanie širokej verejnosti, sme do databázy v roku 2004 museli zaevidovať ďalšie dva závažné prípady vtáčej kriminality – vykradnutie hniezda na západnom Slovensku a otrávenie orlice jedom na báze karbofuránu.

Veľmi intenzívna výmena informácií a cenných skúseností prebieha najmä s kolegami z Maďarska, kde sa realizuje podobný projekt.

2. Zhrnutie prípadov evidovaných v databáze SOVS/RPS

V súčasnosti evidujeme v databáze SOVS/RPS 697 prípadov vtácej kriminality, ktorých obeťami sa stalo 3094 jedincov a 194 druhov vtáctva. Prevažnú časť databázy (85,7 %) tvoria údaje z posledných 10 rokov (100 prípadov je z obdobia do roku 1994, 293 z obdobia 1995 – 2000 a 304 z obdobia 2001 – 2004). Súčasná bilancia však nie je konečná, nakoľko priebežne získavame informácie o ďalších incidentoch. V prevažnej miere ide o údaje z ostatných troch rokov.

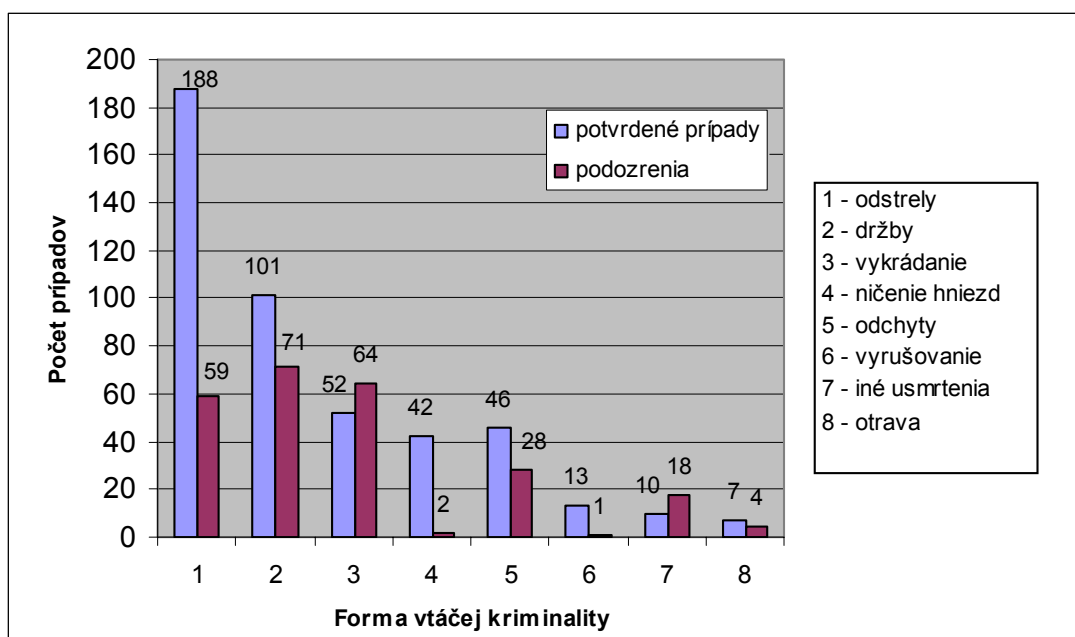
Porušovanie legislatívy v ochrane vtáctva bolo dosiaľ zistené na území 70 okresov (88,6 %). Najviac prípadov bolo pritom odhalených na južnom a západnom Slovensku v okresoch Trnava (50), Nové Zámky (37), Malacky (31), Galanta (29) a Pezinok (25). Obeťami sa stávajú najmä zástupcovia radov sokolotvarých (*Falconiformes*), vrabcotvarých (*Passeriformes*), sovotvarých (*Strigiformes*) a husotvarých (*Anseriformes*) (tab. 2). Najčastejšie zisťovanými formami vtácej kriminality sú odstrel, držba, vykrádanie hniezd, ničenie hniezd a odchyty (obr. 1, obr. 2).

Z celkového počtu evidovaných prípadov najčastejšími obeťami sa stali myšiak lesný (*Buteo buteo*) – 115 prípadov, jastrab lesný (*Accipiter gentilis*) – 72 prípadov a sokol myšiar (*Falco tinnunculus*) – 48 prípadov.

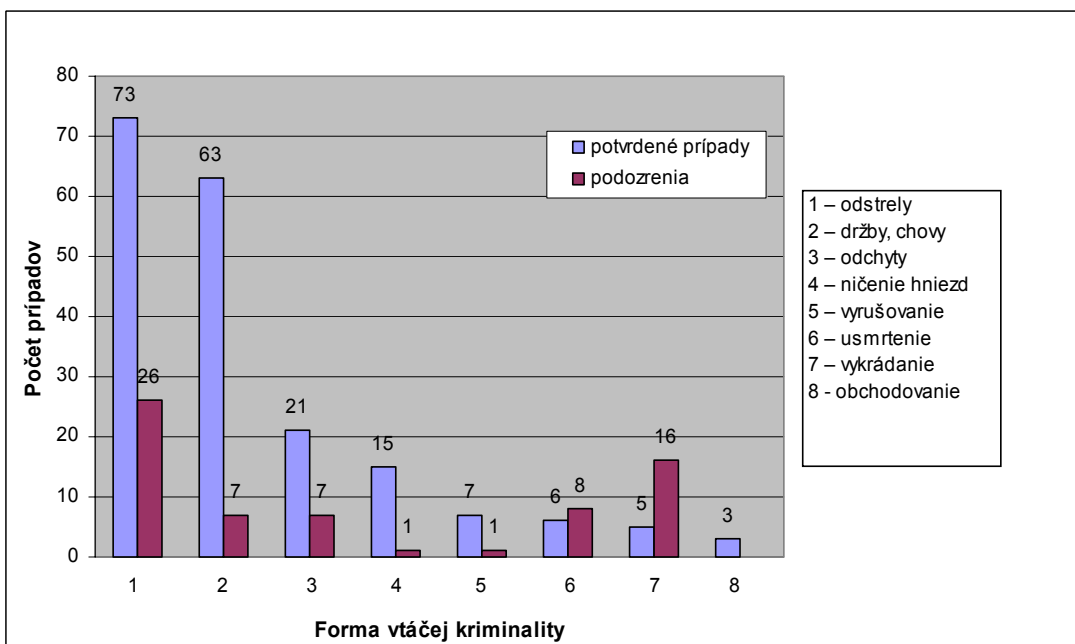
Tab. 2: Zastúpenie dosiaľ zistených radov vtáctva v databáze SOVS/RPS (n = 697).

Rad	Počet prípadov
sokolotvaré	441
vrabcotvaré	67
sovotvaré	49
husotvaré	48
papagájotvaré	39
bocianotvaré	24
pelikánotvaré	14
kulíkotvaré	12
holubotvaré	8
krakľotvaré	7
ďatľotvaré	5
kurotvaré	5
žeriavotvaré	4
potápkotvaré	2
kukučkotvaré	2

Obr. 1: Podiel jednotlivých foriem vtáčej kriminality v databáze SOVS/RPS (n = 697).



Obr. 2: Podiel jednotlivých foriem vtáčej kriminality z rokov 2002 – 2004 (n = 256).



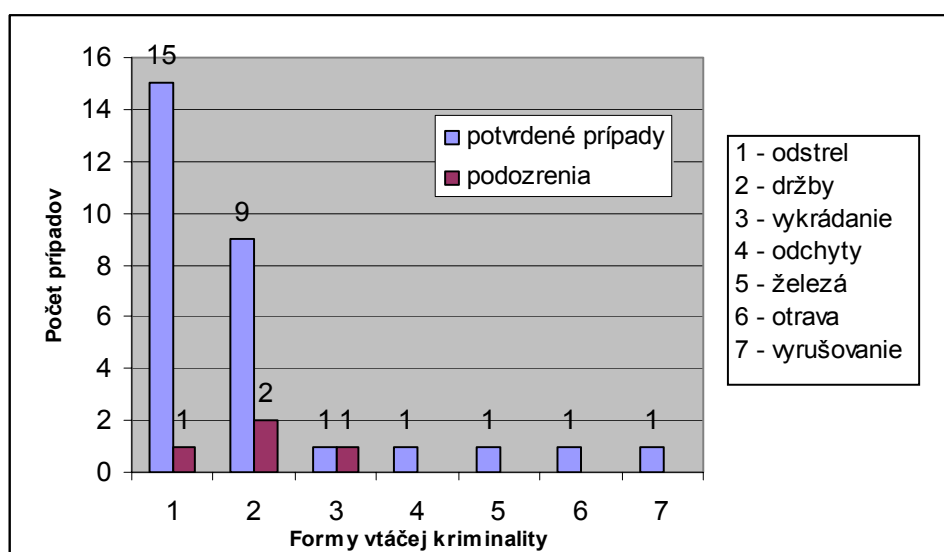
3. Zhrnutie prípadov evidovaných v roku 2004

Z roku 2004 evidujeme v databáze SOVS/RPS 33 prípadov vtácej kriminality. V 28 prípadoch figurovali naše pôvodné druhy vtáctva (17 druhov), 5 prípadov tvoria incidenty, ktorých obeťami sa stali papagáje (*Psittaciformes*). Porušovanie legislatívy v ochrane vtáctva bolo najčastejšie zistené o okresoch Nové Zámky (5), Komárno (5) a Dunajská Streda (3). Najfrekvencovanejšími formami vtácej kriminality boli nelegálne odstrel a nelegálne držby vtáctva (obr. 3). Najčastejšou obeťou v dosiaľ zistených prípadoch sa stal myšiak lesný (*Buteo buteo*) – 6 prípadov.

Tab. 3: Prehľad druhov (radov) figurujúcich v prípadoch z roku 2004.

Druh (Rad)	Počet prípadov	Forma vtácej kriminality
sokolotvaré	7	držba, odstrel, odchyt
myšiak lesný (<i>Buteo buteo</i>)	6	odstrel, odchyt
papagájotvaré (<i>Psittaciformes</i>)	5	držba
orol kráľovský (<i>Aquila heliaca</i>)	2	otrava
sokol rároh (<i>Falco cherrug</i>)	2	odstrel
jastrab lesný (<i>Accipiter gentilis</i>)	1	držba
jastrab krahulec (<i>Accipiter nisus</i>)	1	odstrel
orol kriľavý (<i>Aquila pomarina</i>)	1	odstrel
volavka popolavá (<i>Ardea cinerea</i>)	1	odstrel
výr skalný (<i>Bubo bubo</i>)	1	odstrel
bocian biely (<i>Ciconia ciconia</i>)	1	odstrel
volavka biela (<i>Egretta alba</i>)	1	odstrel
sokol sťahovavý (<i>Falco peregrinus</i>)	1	vyrušovanie
lyska čierna (<i>Fulica atra</i>)	1	odstrel
čajka smeživá (<i>Larus ridibundus</i>)	1	odstrel
vrabcotvaré (<i>Passeriformes</i>)	1	vyrušovanie
kormorán veľký (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	1	odstrel
potápka veľká (<i>Podiceps cristatus</i>)	1	odstrel
hrdlička záhradná (<i>Streptopelia decaocto</i>)	1	odstrel
tetrov hlucháň (<i>Tetrao urogallus</i>)	1	odstrel

Obr. 3: Podiel jednotlivých foriem vtácej kriminality evidovaných v roku 2004 (n = 33).



4. Stručné zhodnotenie foriem vtácej kriminality zistených v roku 2004

4. 1 Nelegálne odstrely

Nelegálne odstrely boli v roku 2004 najfrekvencovanejšou formou vtácej kriminality, v databáze SOVS/RPS tvoria 48,5 % (16 prípadov). V 9 zistených prípadoch išlo o nelegálne použitie brokových zbraní, v jednom prípade bola použitá vzduchová zbraň, vo zvyšných nebola identifikovaná strelná zbraň.

Z 19 oznámení príslušným orgánom, ktoré v roku 2004 vypracovali mimovládne organizácie SOVS, RPS a Klub stráže prírody sa 8 (42%) týka nelegálnych odstrelov.

Obetami nelegálnych odstrelov v roku 2004 sa stali: potápka chochlatá (*Podiceps cristatus*), kormorán veľký (*Phalacrocorax carbo*), chochlačka vrkočatá (*Aythya fuligula*), hlaholka severská (*Bucephala clangula*), sokol rároh (*Falco cherrug*), myšiak lesný (*Buteo buteo*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*), volavka biela (*Egretta alba*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), bocian biely (*Ciconia ciconia*), výr skalný (*Bubo bubo*) a tetrov hlucháň (*Tetrao urogallus*).

Podobne ako pri ďalších formách vtácej kriminality počet odhalených prípadov predstavuje len zlomok reálneho stavu. Do rehabilitačných staníc na celom území Slovenska prinášajú občania stovky poranených vtákov, z ktorých mnohé predstavujú práve nezákonne postrieľané jedince. Záchrana takto postihnutých živočíchov stojí štát nemalé finančné prostriedky. Nezákonným odstrelom sú postihované nielen pôvodné druhy ale i mnoho migrujúcich a zimujúcich druhov z iných krajín Európy.

4. 2 Nelegálne odchyty

Nelegálne odchyty vtáctva považujeme za rozsiahlu nelegálnu činnosť. Najčastejšie sú zisťované odchyty do jastrabích košov a nášľapových želiez. Medzi druhy najviac ohrozené nelegálnymi odchytmi patrí jastrab lesný (*Accipiter gentilis*), jastrab krahulec (*Accipiter nisus*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), myšiak lesný (*Buteo buteo*) a myšiak severský (*Buteo lagopus*).

Vtáctvo je nelegálne odchyťované a likvidované v niektorých bažantniciach, ale aj v súkromných priestoroch chovateľov holubov a iného vtáctva. Odhaľovanie tejto trestnej činnosti je veľmi náročné. Jednou z lokalít, kde evidujeme viacero prípadov aj z minulosti je bažantnica Bajč (okres Komárno). V roku 2004 sa podarilo členom RPS odhaliť ďalší prípad nelegálneho odchyty dravcov na tejto lokalite. Na miesto bola privolaná hliadka polície a podané trestné oznámenie. Podobne ako pri riešení nelegálnych odstrelov bude potrebné

venovať sa monitorovaniu vybraných lokalít. Aktuálnu situáciu a vymožitelnosť práva by mal zlepšiť aj pripravovaný zákon o poľovníctve, v ktorom budú uplatnené aj environmentálne záujmy.

4. 3 Nelegálne držby

Z roku 2004 evidujeme 11 prípadov nelegálnych držieb. Informácie o prípadoch sme získali od jednotlivých pracovísk Slovenskej inšpekcie životného prostredia, na základe zákona o slobodnom prístupe k informáciám (č. 211/2000 Z. z.).

Z našich voľne žijúcich druhov figurujú v prípadoch z roku 2004 myšiak lesný (*Buteo buteo*) a jastrab lesný (*Accipiter gentilis*). Väčšina prípadov sa však týka papagájov (*Psittaciformes*).

Odhaľovanie prípadov nelegálnych držieb a chovov chránených druhov vtáctva je veľmi náročné, nakoľko k nim dochádza prevažne na súkromných pozemkoch alebo objektoch.

Dôležitou podmienkou eliminovania problému nelegálnej držby bude uplatnenie testov DNA, ako jediného objektívneho nástroja na určenie pôvodu a legálneho nadobudnutia chránených druhov vtákov.

Nelegálne držby a chovy sa však nevzťahujú len na živé jedince, ale aj na ich preparáty. Na základe doterajších skúseností predpokladáme, že ide o pomerne rozsiahly problém, nadväzujúci na nelegálne preparátorstvo (taxidermiu). Celej problematike sme dosiaľ nevenovali dostatočnú pozornosť. V nasledujúcom období sa pripravujeme na intenzívnejší monitoring nelegálnych držieb dermoplastických preparátov v oblasti juhozápadného Slovenska.

4. 4 Vykrádanie hniezd

V roku 2004 bol zaznamenaný prípad vykradnutia hniezda globálne ohrozeného orla kráľovského (*Aquila heliaca*). Za prítomnosti polície boli zdokumentované stopy, ktoré po sebe zanechali páchatelia pri lezení k hniezdu a odoberaní mláďat. Následne bolo podané trestné oznámenie na neznámeho páchatela, ale doteraz sa nepodarilo zadržať podozrivé osoby. Tento varujúci prípad opätovne potvrdzuje nevyhnutnosť prísnej ochrany a monitoringu populácie vzácnych druhov dravcov na Slovensku.

S vysokou pravdepodobnosťou došlo v roku 2004 tiež k vykradnutiu hniezdnej búdky sokola rároha (*Falco cherrug*) v oblasti Podunajskej nížiny. Sokol rároh je v súčasnosti taktiež zaradený medzi globálne ohrozené druhy vtáctva, zároveň je jednou z najčastejších obetí vykrádania hniezd a nelegálnych držieb. Vzhľadom na nedostatok dôkazového materiálu nebol tento prípad oznámený orgánom činným v trestnom konaní. V oboch prípadoch ide o druhy kriticky ohrozené v rámci celej Európy. Podľa doterajších skúseností je zrejmé, že čím

je druh vzácnejší tým je vyššia jeho hodnota na čiernom trhu. Osobitne lukratívne sú práve mláďatá vybraných druhov dravých vtákov, ktoré možno využívať na sokolarstvo, alebo na predvádzanie dravcov na rôznych zámkoch a hradoch pre turistov.

Možno predpokladať, že prípady vykrádania hniezd budú čoraz častejšie, vzhľadom na lepšie možnosti pašovania a legalizácie jedincov v otvorenom priestore členských štátov Európskej únie.

4. 5 Trávenie vtáctva

V roku 2004 sa podarilo preukázať otravu vzácného a globálne ohrozeného orla kráľovského (*Aquila heliaca*), ktorý bol nájdený členmi RPS koncom roka 2003 v okrese Trnava. Veterinárne vyšetrenie potvrdilo otravu orla karbofuránom. Vysoká koncentrácia tohto mimoriadne toxického jedu v tele dravca dokazuje, že vták skonzumoval otrávenú návnadu. Karbofurán je účinná látka využívaná pri výrobe insekticídov určených na likvidáciu škodcov v poľnohospodárstve. Používanie takýchto nebezpečných látok na trávenie živočíchov je tým najzákernejším spôsobom likvidácie živočíchov s nesmierne negatívnym dopadom na genofond mnohých druhov. Pre orly, haje, orliaky je trávenie vážnou hrozbou, pre ktorú môžu na Slovensku vymiznúť úplne.

Prípady trávenia vtáctva sú na Slovensku odhaľované pomerne zriedkavo, na základe doterajších nálezov a situácie v okolitých krajinách však predpokladáme, že k tejto nelegálnej a nebezpečnej činnosti dochádza vo veľkom rozsahu.

Množstvo nálezov otrávených jedincov v susedných krajinách, najmä v Rakúsku, Českej republike ale i v krajinách bývalej Juhoslávie, potvrdzujú vysoký rozsah trávenia dravcov jedmi na báze karbofuránu. Trávenie sa v posledných rokoch stáva stále rozšírenejším javom a predstavuje vysoké environmentálne riziko pre populácie mnohých vzácných a ohrozených druhov vtákov.

Značnú pozornosť tejto forme vtácej kriminality venujú v posledných rokoch naši kolegovia z Českej republiky (Česká spoločnosť ornitologická). V súčasnosti evidujú už desiatky prípadov nelegálnych otráv vtáctva, pričom najčastejšie použitou chemikáliou sú práve karbofurány.

5. Prehľad vybraných prípadov z roku 2004

- **marec 2004 – Moča (okres Komárno)** – nález smrteľne postreleného myšiaka lesného (*Buteo buteo*). Jedinec bol ošetrovaný, avšak vzhľadom k vážnym zraneniam musel byť utratený. ŠOP SR – Správa CHKO Dunajské luhy podala trestné oznámenie na neznámeho páchatel'a (ŠOP SR, 2004).
- **máj 2004 – Hul (okres Nové Zámky)** – nález smrteľne postreleného orla krikľavého (*Aquila pomarina*) s približne 2 týždne starým strelným zranením. Rany na krídle a boku tela boli napadnuté larvami múch. Následkom zranení orol podľahol (ŠOP SR – CHKO Dunajské luhy, 2004)
- **jún 2004 – Šenkvice (okres Pezinok)** – zistené vykradnuté hniezdo orla kráľovského (*Aquila heliaca*). Podané trestné oznámenie na neznámeho páchatel'a (RPS, 2004)
- **jún 2004 – Ináčovce (okres Michalovce)** – nálezy postrieľaných druhov rybožravého vtáctva (kormorán veľký – *Phalacrocorax carbo*, volavka popolavá – *Ardea cinerea*, potápka chochlatá – *Podiceps cristatus*), odhalenie nelegálnej streľby na preletujúceho kormorána veľkého). Podané trestné oznámenie príslušnému policajnému orgánu, ako aj podnet na prešetrenie Slovenskou inšpekciou ŽP (SOVS, 2004)
- **jún 2004 – Kamenica nad Hronom (okres Nové Zámky)** – nález postreleného výra skalného (*Bubo bubo*). Výr na následky zranení uhynul. Podané bolo trestné oznámenie na neznámeho páchatel'a (ŠOP SR – Správa CHKO Dunajské luhy, 2004)
- **júl 2004 – Martovce (okres Komárno)** – nález postreleného mláďaťa bociana bieleho (*Ciconia ciconia*). Zranenie muselo byť operované. Podané trestné oznámenie na neznámeho páchatel'a (ŠOP SR – CHKO Dunajské luhy, 2004)
- **október 2004 – Bažantnica Bajč (okres Komárno)** – odhalenie nelegálneho použitia jastrabích košov. Podané trestné oznámenie na neznámeho páchatel'a (RPS, 2004)
- **november 2004 – Michal na Ostrove (okres Dunajská Streda)** – nález postreleného jedinca sokola rároha (*Falco cherrug*). Brokové projektily spôsobili trieštivú zlomeninu kosti krídla. Sokol zostane v trvalej rehabilitácii, neschopný návratu do prírody. Správa CHKO Dunajské luhy podala trestné oznámenie na neznámeho páchatel'a (ŠOP SR, RPS, 2004).
- **december 2004 – Vojka nad Dunajom (okres Dunajská Streda)** – prichytenie poľovníkov pri nedovolenom odstrele lysiek čiernych (*Fulica atra*). Klub stráže prírody podal trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania trestného činu pytliactva.

Záver

Z roku 2004 evidujeme 33 prípadov vtáčej kriminality. Nelichotivá bilancia obetí však nieje konečná, nakoľko priebežne získavame poznatky o ďalších incidentoch. Predpokladáme, že odhalené prípady sú len nepatrným zlomkom reálnej situácie na Slovensku.

Pre mnohé druhy vtáctva predstavuje vtáčia kriminalita vážne ohrozenie, pri vzácných druhoch aj riziko vyhynutia na našom území.

Za alarmujúci problém považujeme nelegálne odstrelly vtáctva, ktorých obeťami sa stávajú aj globálne ohrozené druhy, ako orol kráľovský a sokol rároh. Potvrdzujú sa tiež obavy odborníkov o zvýšenom riziku vykrádania hniezd vzácných druhov dravcov, ku ktorému prispieva otvorený a nedostatočne kontrolovaný priestor Európskej únie. Dosiaľ zistené prípady, ako aj situácia v okolitých krajinách nasvedčujú tomu, že ďalším mimoriadne nebezpečným spôsobom prenasledovania vtáctva je vykladanie otrávených návnad.

Odhaľovanie prípadov prenasledovania vtáctva stojí mimovládne organizácie množstvo úsilia, avšak úspešné prípady z posledných rokov potvrdzujú, že ide o dôležité a zmysluplné aktivity. Aj v roku 2004 mimovládne organizácie dokázali, že sú schopné vďaka odbornému prístupu a silnému nasadeniu priniesť informácie o závažných protiprávných činnostiach, ktoré by inak chýbali v štatistikách štátnych orgánov.

Od roku 2002 sa na Slovensku významne zlepšila situácia v oblasti riešenia vtáčej kriminality. Prispela k tomu vzájomná spolupráca štátnych orgánov, ako aj spolupráca s mimovládnymi organizáciami a verejnosťou. Úspechy pri odhaľovaní nelegálnych činností, ako aj realizácia ďalších odborných aktivít priniesli Slovensku uznanie a rešpekt európskej odbornej obce a veríme, že tento trend bude pokračovať aj naďalej.

Naším spoločným cieľom zostáva minimalizovať konflikty človeka s vtáctvom a zabrániť páchaniu nelegálnych praktík. Veríme, že pravidelné upozorňovanie na aktuálnu situáciu vo vtáčej kriminalite a možnosti jej riešenia prispajú k tomuto neľahkému cieľu.

Návrhy opatrení

V rámci riešenia problematiky vtácej kriminality navrhujeme nasledovné opatrenia:

A – v rámci rezortu Ministerstva vnútra SR

- zvyšovať počet odborníkov Policajného zboru SR v oblasti environmentálnej kriminality
- zintenzívniť proces vzdelávania príslušníkov Policajného zboru SR v oblasti legislatívy ochrany prírody ako i riešenia environmentálnej kriminality v praxi
- podporovať intenzívnu spoluprácu Policajného zboru SR s príslušnými štátnymi orgánmi a organizáciami ochrany prírody, ako i s mimovládnyimi organizáciami
- participovať na projektoch ochrany vybraných druhov a lokalít na Slovensku

B – v rámci rezortu Ministerstva životného prostredia SR

- zvýšiť počet odborníkov zaoberajúcich sa problematikou environmentálnej kriminality
- vzdelávať odborných pracovníkov orgánov a organizácií ochrany prírody rezortu MŽP v problematike uplatňovania legislatívy súvisiacej s environmentálnou kriminalitou
- zintenzívniť vzájomnú spoluprácu orgánov a organizácií ochrany prírody, ako aj ich spoluprácu s mimovládnyimi organizáciami
- podporiť a posilniť environmentálnu výchovu verejnosti v oblasti ochrany prírody
- podporovať aktivity členov stráže prírody a ďalších dobrovoľníkov, ktorí významne dopĺňajú kapacity štátnych organizácií
- posilniť kontrolu a vynucovanie práva

C – v rámci rezortu Ministerstva pôdohospodárstva SR

- vytvorenie právnych noriem v oblasti poľovníctva a lesníctva s ohľadom na priority ochrany prírody a krajiny
- zvyšovať environmentálne povedomie v oblasti poľnohospodárstva, lesníctva a poľovníctva
- presadzovať opatrenia na ekologizáciu poľnohospodárstva a poľovníctva
- podporovať environmentálne projekty oblasti poľnohospodárstva a lesníctva
- posilniť kontrolnú činnosť a vynucovanie práva v poľovníckej obci

Príloha 1: Fotodokumentácia



Január 2004 – Nitra – nález myšiaka lesného (*Buteo buteo*) ťažko zraneného po odchyte do želiez. ŠOP SR. Foto: J. Pokorádi.



Marec 2004 – Voderady (okres Trnava) – veterinárne vyšetrenie potvrdilo úhyn orla kráľovského (*Aquila heliaca*) následkom otravy karbofuránom. Foto: archív RPS.



Marec 2004 – Moča (okres Komárno) – smrteľne postrelený myšiak lesný (*Buteo buteo*).
Foto: J. Lengyel.



Máj 2004 – Hul (okres Nové Zámky) – orol kriľavý (*Aquila pomarina*) uhynutý po ťažkých zraneniach spôsobených brokovnicou. Foto: J. Lengyel.



Jún 2004 – Šenkvice (okres Pezinok) – dokumentácia vykradnutia hniezda orla kráľovského (*Aquila heliaca*). Foto: archív RPS.



Jún 2004 – Iňačovce (okres Michalovce) – nález čerstvo usmrtenej potáčky chochlatej (*Podiceps cristatus*) na rybničnej sústave Senné. Okrem nej boli nájdené aj kadávery kormoránov, volaviek a chavkoša nočného. Foto: archív SOVS



Jún 2004 – Iňačovce (okres Michalovce) – RTG vyšetrenie kadáverov nájdených na rybníčnej sústave Senné. Foto: archív SOVS.



Jún 2004 – Iňačovce (okres Michalovce) – spolupráca ochranárov s príslušníkmi polície pri monitorovaní nelegálnych odstrelov na rybníčnej sústave Senné. Foto: archív SOVS.



Júl 2004 – Martovce (okres Komárno) - vzduchovkou ťažko zranený bocian biely (*Ciconia ciconia*). Foto: J. Lengyel.



Október 2004 – Bažantnica Bajč (okres Komárno). – nelegálne nastražený jastrabí kôš. Foto: archív RPS.



November 2004 – Michal na Ostrove (okres Dunajská Streda) – ťažko postrelený sokol rároh (*Falco cherrug*). Foto: J. Lengyel.

Príloha 2: Výber tlačových správ SOVS a RPS

Nelegálne odstrelý – hrozba pre vtáctvo Hrušovskej zdrže!

14. 1. 2004 - Bratislava

Členmi Spoločnosti pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS) a stráže prírody bol na Hrušovskej zdrži nájdený uhynutý kormorán veľký. Dňa 12. 1. 2004 potvrdilo veterinárne vyšetrenie zástrel brokovnicou. Kormorán veľký patrí síce medzi poľovnú zver, avšak loviť ho možno iba na základe výnimky Ministerstva životného prostredia a to len na plôdkových rybníkoch, resp. v zákonom vymedzenom čase i na ostatných rybníkoch. Zástrelom kormorána sa teda páchatel' dopustil trestného činu pytliactva. K nálezu došlo len týždeň po vyhostení jednej zo skupín talianskych poľovníkov, ktorí nelegálne poľovali na chránené druhy vtáctva.

SOVS vypracuje v tomto prípade trestné oznámenie na neznámeho páchatel'a a zároveň bude žiadať vedenie Slovenského poľovníckeho zväzu o preventívne a nápravné opatrenia, nakoľko podobné prípady porušovania legislatívy nie sú, a to nielen na tejto lokalite, žiadnou zriedkavosťou.

Hrušovská zdrž pri Bratislave je jedným z najvýznamnejších zimovísk vodného vtáctva v strednej Európe. Zimuje tu približne 80 000 jedincov, niekoľkých desiatok druhov vodného vtáctva. Už od septembra minulého roku veľmi výrazne narúšali pokojný priebeh zimovania, odpočinku, či migrácie vtáctva na tejto lokalite, skupiny talianskych poľovníkov. Stovky výstrelov sa počas dňa niesli povetím a veľmi negatívne pôsobili na okolité vtáctvo.

Odhadnúť koľko jedincov chránených druhov vtáctva sa na Hrušovskej zdrži stalo obeťou nelegálnych odstrelov je veľmi ťažké, predpokladáme však, že išlo o stovky jedincov.

Nelegálne odstrelý vtáctva sú najčastejšie zisťovanou formou vtáčekej kriminality. Obeťami sa stávajú nielen kačice a kormorány, ale veľmi často aj dravce, sovy a spevavce.

Nášľapové železá odsekli myšiakovi lesnému nohu!

15.01.2004 - Nitra

Smrťiaca pasca, takzvané nášľapové železá, doslova odsekla nohu dravcovi - myšiakovi lesnému (*Buteo buteo*). K incidentu došlo dňa 8. 1. 2004 v blízkosti Nitry, povedľa rýchlostnej komunikácie vedúcej do Bratislavy.

Náhodným svedkom tohto prípadu sa stal miestny poľovník, ktorý na miesto činu okamžite privolať hliadku polície. Myšiak bol prevezený do chovnej stanice pre dravce a sovy, v rámci Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre, kde bol ošetrovaný a kde zostal v rehabilitácii. Zranenie je však vážne a obeť takýmto zraneniam neraz podľahne. Ak sa aj myšiaka podarí úspešne doliečiť, navždy zostane handicapovaným jedincom, neschopným samostatnej existencie vo voľnej prírode.

Páchateľ tohto činu bude pravdepodobne stíhaný pre trestný čin pyliactva. Zároveň bola porušená poľovnícka legislatíva, ako aj zákon o ochrane prírody a krajiny. Používanie nášľapových želez je u nás zakázané už niekoľko desiatok rokov. Napriek tomu takéto prípady evidujeme takmer každoročne. Obeťami sa najčastejšie stávajú práve myšiaky lesné, ale aj iné druhy dravcov, napríklad jastraby lesné, či orly skalné.

Prenasledovanie dravcov má na Slovensku dlhú tradíciu. Nevraživosť voči tejto skupine operencov však často pramení iba z nepochopenia ich významu v našich ekosystémoch. Oveľa častejšie ako s použitím nášľapových želez sú dravce odchyťované do tzv. jastrabích košov, alebo priamo likvidované odstreľom. Podľa platných právnych predpisov nemožno v súčasnosti usmrcovať žiadneho dravca a veľmi prísne je postihované aj nelegálne obchodovanie so živými jedincami, ich vývinovými štádiami (vajcia), ako i s dermoplastickými preparátmi.

Vzácne druhy vtáctva hynú pod paľbou brokovníc!

11.02.2004 - Nové Zámky

Ďalšie prípady nelegálnych odstrelů vtáctva v posledných dňoch zaregistrovala Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS). Myšiak lesný bol zastrelený začiatkom februára v okrese Nové Zámky. Niekoľko projektilů ho doslova prestrelilo, čo svedčí o tom, že bol zasiahnutý z veľmi krátkej vzdialenosti. Opäť brokovnicou, taktiež v okrese Nové Zámky, bol zastrelený ďalší nádherný vták a to volavka biela, ktorá patrí medzi našich vzácných zimných hostí. Volavka bola nájdená 8. februára 2004 v blízkosti poľovníckej chaty. Spoločenská hodnota myšiaka lesného je 20 000,- Sk, volavky bielej až 70 000,- Sk.

V obidvoch prípadoch bolo podané trestné oznámenie na neznámeho páchatel'a. V prípade myšiaka lesného došlo k spáchaniu trestného činu pytliactva a v prípade volavky k trestnému činu porušovania ochrany rastlín a živočíchův.

Operence so „zahnutými zobákmi“, ale aj rybožravé vtáctvo sú ešte i dnes silne prenasledovanou skupinou vtáctva. Nevraživosť voči týmto vtákom pramení často iba z nepochopenia ich významu v našich ekosystémoch a taktiež z uprednostňovania osobných alebo ekonomických záujmův nad záujmy verejné, medzi ktoré ochrana prírody nesporne patrí.

V posledných mesiacoch sa ochranárom podarilo odhaliť viacero prípadů potvrdzujúcich dlhoročné indície o tom, že k nelegálnym zástrelom dochádza často priamo pri výkone práva poľovníctva. Dokazovanie takýchto prípadů konkrétnym osobám je však problematické, nakoľko ak aj existujú priami svedkovia, zvyčajne sa obávajú svedčiť. Nelegálne odstrelů vtáctva sú najčastejšie zisťovanou formou vtáčej kriminality. Obeťami sa stávajú nielen dravce a volavky, ale aj kormorány, sovy, labute, kačice, viaceré druhy spevavcov a mnohé ďalšie.

Vtáčia kriminalita na Slovensku v roku 2003

05.03.2004 - Bratislava

5.3.2004 Od roku 2002 mimovládne organizácie SOVS a RPS, v spolupráci s Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a ďalšími štátnymi inštitúciami, intenzívne mapujú problematiku vtácej kriminality. Výsledkom spolupráce mimovládnych i štátnych inštitúcií je potvrdenie argumentov o vážnosti vtácej kriminality a to v environmentálnej, spoločenskej ale i ekonomickej rovine.

Výsledky práce mimovládnych organizácií sú spracované v Správe o stave vtácej kriminality za rok 2003. Táto správa bude poskytnutá príslušným ministerstvám (Ministerstvo životného prostredia SR, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo pôdohospodárstva SR) a veríme, že bude pozitívnym podnetom na zvýšenie pozornosti štátnych orgánov v tejto oblasti ochrany prírody.

V roku 2003 sme zistili celkovo 76 prípadov, ktorých obeťami sa stalo 35 pôvodných druhov voľne žijúceho vtáctva na Slovensku. Najčastejšie sme sa stretli s prípadmi nelegálnych odstrelov, odchyto, držieb a chovov vtáctva. Hrozbou však naďalej zostávajú aj ďalšie formy vtácej kriminality, ako vykrádanie hniezd, ničenie hniezd a vyrušovanie.

Navyše v súvislosti so vstupom Slovenska do EÚ sa pre ochranu vtákov vynára celá rada rizík. Na území SR zo zákona platí povinnosť identifikácie vybraných chránených druhov živočíchov formou testov DNA, čo významnou mierou prispelo k zníženiu počtu vykrádaných hniezd. Po vstupe do EÚ budú mať na naše územie takmer neobmedzený vstup občania všetkých štátov únie, teda aj tých štátov, kde nie je povinné označovanie chovaných živočíchov testom DNA. Za týchto okolností bude veľmi obtiažne zabezpečiť ochranu populácií mnohých lukratívnych druhov živočíchov pred priekupníkmi, pretože nebude možné relevantne preukázať pôvod predávaných jedincov. Podľa nám dostupných informácií chovateľská lobby v rámci štruktúr EÚ presadzuje chov živočíchov bez jednoznačnej identifikácie testom DNA. V najbližšom období budeme hľadať spôsob ako tento stav zmeniť, pretože sa obávame o populácie našich dravcov, z ktorých viaceré sú kriticky ohrozené a zvýšený nárast vykrádania hniezd by mohol spôsobiť ich zánik.

V záujme eliminovania týchto rizík RPS pripravuje viaceré aktivity priamej ochrany hniezd orlov a veľkých sokolov, bude však nevyhnutné vytvoriť spoločnú legislatívnu úroveň, ktorá bude zárukou ochrany populácií ohrozených druhov vtákov na celom území EÚ.

Ochranári bojujú za lepší zákon o poľovníctve

23.03.2004 - Bratislava

Zákon o poľovníctve je jednou z tých právnych noriem, ktoré môžu zásadným spôsobom ovplyvniť ochranu prírody a krajiny. Z tohto dôvodu sa spojili ochranárske mimovládne organizácie a vytvorili spoločnú iniciatívu „Za dobrý zákon o poľovníctve“, v rámci ktorej vypracovali aj znenie hromadnej pripomienky verejnosti k tomuto zákonu.

Do iniciatívy mimovládnych organizácií sa dosiaľ zapojili: Bratislavské regionálne ochranárske združenie (BROZ), Greenpeace, Klub stráže prírody, Lesoochranárske zoskupenie VLK, Ochrana dravcov na Slovensku (RPS), Občianske združenie SOSNA, Občianske združenie TATRY, Sloboda zvierat, Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS), a Živá planina.

Cieľom pripomienok ochranárskych združení je najmä:

- zabezpečiť, aby výkon práva poľovníctva neohrozoval populácie chránených druhov živočíchov, rastlín a ich biotopy
- zabezpečiť, aby sa ku všetkým činnostiam, ktoré môžu významne ovplyvniť populácie pôvodných voľne žijúcich druhov živočíchov a ich biotopov vyžadoval aj súhlas príslušného orgánu ochrany prírody
- zabezpečiť, aby druhy, ktoré sú na Slovensku resp. v Európe vážne ohrozené (napr. kamzík, rys, svišť, drop, tetov, hlucháň, dravé vtáky) neboli uvedené v zozname poľovnej zveri
- upraviť podmienky a spôsoby lovu tak, aby v čo najväčšej miere boli vylúčené neúmyselné odstrelly chránených druhov živočíchov • zamedziť neetickým spôsobom lovu (napr. na atrapy, na živé jedince), ako aj lov niektorých druhov na spoločných poľovačkách (napr. jarabica)
- zabezpečiť väčšiu zodpovednosť užívateľov poľovných revírov pri výkone práva poľovníctva a zvýšiť sankcie za porušovanie ustanovení zákona o poľovníctve • zabezpečiť súlad poľovného zákona s právnymi normami ochrany prírody • zabezpečiť ochranu divožijúcej zveri pred pytliačiacimi psami tak, aby nedochádzalo k jej zneužívaniu na strelbu nepytliaciach psov pohybujúcich sa v sprievode majiteľov najmä v prímestských rekreačných lesoch.

Veríme, že sa do nového zákona o poľovníctve podarí presadiť environmentálne prístupy a tým zosúladiť túto právnu normu s princípmi ochrany prírody a krajiny. Aj vďaka podpore verejnosti, ktorá sa svojimi hlasmi pridala k iniciatíve MVO „Za dobrý zákon o poľovníctve“ budeme mať možnosť prezentovať a obhajovať pred Ministerstvom pôdohospodárstva možnosti riešenia reálnych problémov v oblasti poľovníctva a ochrany prírody.

Európsky unikát otrávený
Kriminalita verzus ochrana prírody
05.03.2004 – Bratislava

V marci 2004 potvrdil Štátny veterinárny a potravinový ústav v Bratislave prítomnosť jedu carbofuranu v obsahu žalúdka orla kráľovského. Tento jedinečný dravec uhynul po konzumácii potravy s obsahom jedovatej látky. Mŕtvy dravec bol nájdený v okrese Trnava na lokalite, kde boli aj v minulosti zaznamenané viaceré prípady nezákonného vykladania otrávených vajec, alebo nálezy za nohy povešaných a postrieľaných kaní močiarných.

Vysoká koncentrácia mimoriadne toxického jedu - Carbofuranu v tele dravca dokazuje, že vták skonzumoval otrávenú návnadu. Je to vysoko účinná látka využívaná na výrobu insekticídov na likvidáciu škodcov v poľnohospodárstve. Používanie takýchto nebezpečných látok na trávenie živočíchov je tým najzákernejším spôsobom likvidácie živočíchov s nesmierne negatívnym dopadom na genofond mnohých druhov. Pre orly, haje, orliaky je trávenie vážnou hrozbou, pre ktorú môžu na Slovensku vymiznúť úplne. Z tohto dôvodu podala Ochrana dravcov na Slovensku trestné oznámenie na neznámeho páchatel'a, ktoré snáď pomôže odhaliť škandalóznou príčinu úmrtia orla kráľovského.

”Bohužiaľ to nie je jediný prípad nálezu otrávených jedincov, v poslednom období sme zaznamenali otrávených ďalších dvoch orlov skalných a viac jedincov myšiakov lesných a hají. Predtým sme však nepoznali druh jedu a bolo obtiažné ho identifikovať” hovorí Jozef Chavko predseda Ochrany dravcov na Slovensku. Dogmatická predstava, že dravé vtáky predstavujú škodnú, vyvoláva v niektorých ľuďoch pocit, že kvôli dostatočnému počtu bažantov, či zajacov musia byť tieto prirodzené predátory zámerne trávené alebo zabíjané človekom. Ich usmrcovanie je v rozpore nielen s legislatívou ochrany prírody, ale napr. aj so záujmami poľnohospodárov. Ak vyhubíme predátorov, premnožia sa hraboše, lebo ich nemá kto prirodzene loviť. Pritom vláda uvoľňuje každý rok milióny korún na chemické jedy na likvidáciu hrabošov. Ničíme dravce ako biologickú ochranu krajiny a nahrádzame ich chemikáliami v pôdach a tie znečisťujú našu potravu.

Európska komisia uvedomujúc si hrozbu poklesu početnosti dravých vtákov v súčasnosti finančne podporuje projekt Ochrany dravcov na Slovensku a Štátnej ochrany prírody zameraný práve na ochranu orla kráľovského v slovenskej časti Karpát.

Vzácnny orol - ďalšia obeť brokovníč

27.05.2004 - Nové Zámky

Brokovnicou postreleného orla krikľavého našli pred niekoľkými dňami občania obce Radava, v okrese Nové Zámky. Vzácny orol bol v zúboženom stave a otvorenú zlomeninu na krídle mal doslova rozožratú larvami múch. Občania Radavy privolali pracovníkov Štátnej ochrany prírody, ktorí previezli zraneného orla na veterinárne ošetrovanie. Na druhý deň po náleze orol podľahol následkom približne dva týždne starých zranení. Ako povedal kapitán Ing. Mário Kern z Ministerstva vnútra SR „Spoločenská hodnota orla krikľavého je 70 000,- Sk.

Páchateľ sa jeho usmrtením dopustil trestného činu porušovania ochrany rastlín a živočíchov a hrozí mu až trojročný trest odňatia slobody. Je zarážajúce, že páchatelia neváhajú likvidovať dravé vtáky ani v priebehu hniezdneho obdobia, kedy odstrelom rodiča môžu zapríčiniť aj úhyn všetkých mláďat“. Nevraživosť voči dravým vtákom je hlboko zakorenená v našom poľovníctve, a neustala ani napriek tomu, že na dravce sa nesmie strieľať už niekoľko desaťročí. „Práve oblasť Podunajskej nížiny je ochranárom známa početnými nálezmi postrieľaných dravcov, ale aj kormoránov a volaviek“ povedal Marek Brinzík zo Spoločnosti pre ochranu vtáctva na Slovensku.

Indície väčšinou vedú k miestnym poľovným združeniam. V nejednom prípade existujú svedkovia, avšak len málokto sa odváži svedčiť pred orgánmi činnými v trestnom konaní. Likvidáciu dravcov niektorí poľovníci obhajujú „chránením“ poľovnej zveri. Prenasledovanie dravcov je však len nezmyselným prejavom hrubého presadzovania osobných a komerčných záujmov, ktorý neberie ohľad na platnú legislatívu, ani na obrovský význam dravcov v našich ekosystémoch. Ten spočíva najmä v ich sanitárnej úlohe, ktorú plnia odstraňovaním uhynutých, prestarnutých a chorých zvierat, čím v konečnom dôsledku pomáhajú aj samotným záujmom poľovníctva.

Veľkú pozornosť venujú ochranári návrhu pripravovaného zákona o poľovníctve. V novej legislatíve mimovládne organizácie presadzujú zosilnenú kontrolu nad výkonom práva poľovníctva, ako aj prísnejšie postihy pre páchatel'ov takýchto činov.

Vykrádači hniezd zase na scéne...*Dve mláďatá vzácneho orla kráľovského vykradol neznámy páchatel'.**Je koniec ich letov vo výškach !?*

24. 6.2004 – Bratislava

Bratislava 24.6.2004 Ochrana dravcov na Slovensku (RPS) v spolupráci so Štátnou ochranou prírody od začiatku tohto roku realizuje rozsiahly projekt „Ochrana orla kráľovského v slovenskej časti Karpát“ podporený Európskou úniou z programu LIFE-Nature. V rámci aktivít projektu je monitorovaná celá populácia, ktorú na Slovensku tvorí spolu len 33 - 38 hniezdných párov.

„Začiatkom marca tohto roku v sme v rámci monitorovacích aktivít zaznamenali asi 30 km od Bratislavy nový pár orlov kráľovských. Keď sme koncom mája z veľkej diaľky prezerali hniezdo silným ďalekohľadom na našu veľkú radosť sme na ňom spozorovali 2 mláďatká. Ťažko vyjadriť naše sklamanie, keď sme o dva týždne neskôr prišli okružkovať mláďatá a hniezdo sme našli prázdne, len matka orlica bezradne poletovala po okolí“, povedal Jozef Chavko, predseda Ochrany dravcov na Slovensku.

Na miesto činu bola ihneď privolaná polícia, v zmysle Trestného zákona § 181 c je podozrenie zo spáchania trestného činu a vyšetrovanie prípadu prevzalo prezídium policajného zboru. Spôsobená škoda sa odhaduje na 200 000 korún.

V evidencii Ochrany dravcov na Slovensku je v tomto roku bohužiaľ zaznamenaný aj ďalší prípad vykradnutia hniezda vzácneho sokola rároha, ktorý je taktiež zaradený medzi kriticky ohrozené druhy v Európe.

Takéto prípady len prispievajú vážnej situácii ohrozenia vzácných druhov dravých vtákov. „Najviac nás mrzí, že orlíčatá nakoniec skončia v nejakej klietke u egoistického chovateľa, alebo budú za peniaze predvádzané ako cirkusové vtáky na nejakom hrade ako atrakcia pre turistov. Neprirodzený chov v zajatí natoľko poznačí vývoj a návyky orlov, že sa už nikdy nebudú môcť vrátiť do voľnej prírody. Z tohto dôvodu je dôležité pokúsiť sa čo najskôr nájsť vykradnuté mláďatá“, dodáva Jozef Chavko.

Chceli by sme touto cestou požiadať verejnosť o pomoc pri vypátraní páchatel'ov. Akékoľvek informácie môžu prispieť k ich odhaleniu.

Paradoxy v procese novelizácie zákonov pod patronátom Smeru.

05.10.2004 – Bratislava

Podľa RPS a SOVS je politika Smeru proti záujmom ochrany prírody a krajiny, napriek jej častým prehláseniam o práve a spravodlivosti pre každého nemá záujem o poriadok vo vlastných radoch, kde vystupuje poslanec Smeru p. Muňko v prospech priekupníkov so zvieratami a sám keby bol zbavený imunity by sa musel zodpovedať pred orgánmi činnými v trestnom konaní...

V najbližších dňoch ústavnoprávny výbor, výbor pre životné prostredie a výbor pre pôdohospodárstvo NR SR budú prerokovávať vládny návrh novely zákona č.770 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Zdá sa že tento zákon leží v žalúdku poslanca Smeru pána D. Muňka. Dôvod je jednoduchý. Nedávno v médiách prebehla správa, že vyšetrovateľ požiadal imunitný výbor NR SR o zbavenie imunity pána poslanca z dôvodov vyšetrovania porušenia toho istého zákona č. 237/2002 o obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín. Krátko po tom ako imunitný výbor nezbavil pána poslanca imunity v rozprave na pôde parlamentu predniesol pán poslanec Muňko plamennú reč o škodlivosti tohto zákona spolu so znôškou rôznych poloprávd. Tvrdil, že je v rozpore s nariadeniami Rady Európskej únie, čo vôbec reálne nevyplýva zo žiadneho dokumentu. Povýšil počet dotknutých chovateľov z 2 700 registrovaných na 250 tisícovú skupinu občanov, pričom tam zrejme zarátal aj chovateľov hovädzieho dobytku, ošípaných, potom ešte aj chovateľov mačiek a psov. V rozprave vyzdvihol aj „obrovský význam chovateľstva“ ale o podstate, ktorou je regulácia obchodovania so živočíchmi sa nezmieňuje. Je naozaj zaujímavé, že strana Smer podporuje hŕstku ľudí, ktorí si predovšetkým chránia svoj biznis a neváhajú degradovať legislatívny proces, ktorý je vo verejnom záujme, ak neberieme do úvahy aj tisíce živočíchov utrápených k smrti transportom v malých klietkach len pre biznis. Potom sa naozaj ťažko chápu predvolebné bilbordy Smeru, ktoré hlásajú právo a spravodlivosť pre každého, ako s tým súvisí pán poslanec Muňko?

Vráťme sa ale k správam z médií. Podľa vyjadrení Slovenskej inšpekcie životného prostredia, vyšetrovateľky, generálnej prokuratúry a dozorujúcej okresnej prokurátorky v prípade pána poslanca Muňka na základe zistených skutočností bolo zistené, že osoba naplnila znaky skutkovej podstaty trestného činu s výškou spôsobenej škody okolo 1 milióna SK. Podľa niektorých vyjadrení možno predpokladať aj účasť pána poslanca a niekoľkých ďalších obchodníkov so zvieratami v procese prerokovania vládneho návrhu zákona týkajúceho sa regulácie obchodu so živočíchmi. Vzniká otázka, či je správne, ak osoba, ktorá naplnila skutkovú podstatu trestného činu nezanedbateľného rozsahu práve v oblasti chovu chránených živočíchov môže vstupovať do procesu schvaľovania toho istého zákona, ktorý porušila ?!

Odhalený kontraband nelegálnej držby živočíchov za 8 miliónov

30.11.2004 - Bratislava

Špecialisti polície a colnej správy včera odhalili dosiaľ najväčší prípad nelegálnej držby ohrozených živočíchov na Slovensku. Dnes bude parlament schvaľovať vládny návrh zákona o ochrane voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi (tzv. zákon o CITES), ktorý by mal podobným prípadom zabrániť. Ochránári, chovatelia, obchodníci a pašeráci s napätím očakávajú výslednú podobu tejto právnej úpravy. Nešlo o záľubu, ale o biznis. Vzácne korytnačky, hady a leguány žili v strastiplných podmienkach, keď ich včera v rodinnom dome v Bratislave našla polícia pri domovej prehliadke nemenovaného chovateľa. Desiatky z nich boli nájdené uhynuté alebo umierajúce. Aj tento prípad, ktorý sa významne zapíše do histórie boja proti environmentálnej kriminalite potvrdzuje, že Slovensko potrebuje prísne zákony!

Ako povedal mjr. Ing. Mário Kern z Prezídia Policajného zboru "Ide o doteraz najväčší kontraband svojho druhu v histórii Slovenska. Spoločenská hodnota zaistených živočíchov je viac ako 8 miliónov korún. Predpokladáme, že dosiaľ odhalené prípady sú len vrcholcom ľadovca a skutočný rozsah nelegálnych činností je mnohonásobne vyšší."

Jedným z najdôležitejších zákonov v oblasti ochrany prírody je aj zákon o CITES, ktorého nový návrh sa dnes bude schvaľovať v parlamente¹⁾. Za vládny návrh sa postavilo aj 15 mimovládnych ochranárskych organizácií²⁾. Neustále však dochádza k zámernému znevažovaniu a skreslenému výkladu podmienok tohto právneho predpisu zo strany niekoľkých chovateľov dravých vtákov, obchodníkov a chovateľov exotických živočíchov. Treba podotknúť, že práve osoby vehementne bojujúce proti doterajším právnym normám v oblasti ochrany ohrozenej fauny a flóry sú vyšetrowané orgánmi činnými v trestnom konaní alebo Slovenskou inšpekciou životného prostredia a to z dôvodov závažného porušovania príslušnej legislatívy. „Legislatíva upravujúca držbu a chov živočíchov sa vyvíjala a sprísňovala ako reakcia na nelegálny obchod, ktorý doviedol mnohé druhy na pokraj vyhynutia. Pritom platí, že čím viac je druh ohrozený, tým je na trhu žiadanejší. Ustanovenia zákona o CITES môžu byť drobnými chovateľmi považované za príliš prísne, posledný prípad z Bratislavy však opätovne potvrdil ich odôvodnenosť“ povedal Mgr. Marek Brinzík, koordinátor pre vtáčiu kriminalitu SOVS.

Environmentálna kriminalita je naliehavým problémom celosvetového rozsahu a v súvislosti s ňou sa už nehovorí iba o vymieraní vzácnych druhov rastlín a živočíchov, ale aj o hrozbe šírenia nebezpečných nákaz. Obchodovanie so živočíchmi a rastlinami je komerčnou činnosťou, ktorá v každom prípade musí rešpektovať záujmy verejné, ktorými je trvalo udržateľný rozvoj a ochrana životného prostredia.

Príloha 3: Správa o nelegálnych odstreloch na rybníkoch Senné

ÚVOD

V priebehu mája 2004 boli na SOVS oznámené zistenia nelegálnych odstrelov vodného vtáctva na rybníkoch Senné.

Vzhľadom na to, že naši členovia už v minulosti prípad nelegálneho odstrelu chránených živočíchov na tejto významnej lokalite zaznamenali (nález smrteľne postrelenej volavky bielej, 14. 9. 2003) rozhodli sme sa získať podrobnejšie informácie o aktuálnej situácii.

Zároveň sme zistili, že firma Dona, s. r. o., ktorá je užívateľom rybníkov Senné má v súčasnosti platnú výnimku MŽP SR (číslo 878/0261/03-5.1pil) na odstrel kormoránov veľkých (40 jedincov) a čajok smejivých (50 jedincov) a to v období od 18. augusta do 15. marca bežného kalendárneho roka.

Na základe informácií MŽP SR sme zistili, že firma DONA, s.r.o. v správach, ktoré je povinná zasielať ministerstvu, z roku 2003 uviedla iba odstrel 3 čajok smejivých. V správe nebola žiadna zmienka o zástrele kormorána. Z nasledujúceho obdobia podľa našich zistení firma DONA neuvádza žiadne zástrely chránených druhov živočíchov.

Predpokladali sme, že najväčší tlak na vodné vtáctvo (aj nelegálny) je práve v období, kedy odstrel povoľuje výnimka. Informácie od jedného zo svedkov nelegálnych aktivít na rybníkoch Senné však nasvedčovali, že k strelbe došlo aj v priebehu apríla 2004.

O odstreloch vodného vtáctva v nifikačnom období sa zmieňujú aj niektoré odborné práce z predošlých rokov napr. Wieland, A. P., 1998: Survey of flora and fauna in the Senné fishponds, Slovakia Spring 1997. WIWO-Report Nr. 65. V práci je zmienka o poľovníctve vykonávanom na lokalite Senné, v ktorej sa píše „Väčšina poľovníckych aktivít je realizovaná na jeseň a v zime. Bohužiaľ, počas nášho pobytu (máj 1997) sme pozorovali niekoľko osôb pri strelbe na kačice a kormorány. Kormorány boli strieľané na rybníkoch s chovom rýb“. Možno teda predpokladať, že nelegálne odstrely vtáctva na tejto lokalite sú každoročnou a dlhodobou záležitosťou.

Z vyššie uvedených dôvodov bola pripravená terénna akcia pod vedením zamestnancov SOVS. Jej cieľom bolo zdokumentovať aktuálnu situáciu na rybníkoch, zdokumentovať ornitofaunu a v prípade zistenia nelegálnych odstrelov vtáctva zabezpečiť zásah v spolupráci s príslušníkmi polície.

VLASTNÉ ZISTENIA

Dátum: 1. 6. 2004

V dopoludňajších hodinách sme navštívili rybníky Senné z južnej strany (od obce Senné). Na pláne sme mali ornitologický prieskum lokality, dokumentáciu biotopov a v prípade potvrdenia nelegálnych odstrelův aj zabezpečenie zásahu.

Záznamy streľby brokovnicou a opis situácie

Prieskum sme začali pri rybníku CH – 8 o cca 12:00. Už krátko po príchode, presne o 12:15 hod sme zaznamenali prvé tri výstrely z brokovnice. Ďalšie výstrely sme počuli v časoch: 12:17 (1 výstrel), 12:22 (2 výstrely), 13:04 (2 výstrely). Výstrely bolo počuť z viacerých miest, z čoho sme predpokladali, že strelci sa pohybujú po hrádzach rybníčnej sústavy. Vzhľadom na vzdialenosť nebolo možné strelcov pozorovať, ale predpokladáme, že k streľbe došlo v oblasti rybníkov CH-3 – CH4.

Opis nálezův jednotlivých kadáverův

Nález 1:

V čase 12:20 sme našli prvý kadáver kormorána veľkého (*Phalacrocorax carbo*). Kadáver už bol úplne rozložený, časť tela bola odnesená, pravdepodobne líškami, ktorých trus sme našli v blízkosti. Pri prehliadke kosterných pozostatkov sme v kĺbovej časti stehennej kosti našli uviaznutý brok (priemer 2-3 mm). Nález bol zdokumentovaný (foto, video) a neskôr zhodnotený vo veterinárnom osvedčení.

Nález 2:

O 13:50 sme na hrádzi, v severovýchodnej časti rybníka CH-8 našli kadáver ďalšieho kormorána veľkého. Po bližšej prehliadke sme zistili na viacerých miestach trieštivé zlomeniny kostí, podobného vzhľadu, ako pri priestreloch brokovou zbraňou. Priamo broky sme však v kostiach nenašli.

Nález 3:

O cca 14:30 bol v severovýchodnej časti rybníka CH-7 nájdený úplne čerstvý kadáver potápky chochlatej (*Podiceps cristatus*). Uhynutý jedinec ležal na vodnej hladine, cca 40 metrov od brehu. Po jeho odobratí z vody ihneď začal krváčať z chrbtovej, neskôr i z hlavovej časti tela. Pomerne neďaleko od miesta, z ktorého predpokladáme streľbu na potápku sme našli nábojnicu, z bližšie neidentifikovanej malokalibrovej zbrane. Nábojnica bude poskytnutá orgánom činným v trestnom konaní.

Nález 4:

O cca 15:00 sme v blízkosti rybníka CH-6 našli pozostatky (krídlo + časť tela) volavky popolavej (*Ardea cinerea*). Predpokladáme, že ide o kadáver zastreleného jedinca.

Nález 5:

Na hrádzi rybníka CH-6, sme v čase 15: 15 našli hlavu volavky popolavej (*Ardea cinerea*). Hoci nie je možné vylúčiť, že išlo o časť tela predošlého jedinca, predpokladáme, že ide o ďalší nález. Predpokladáme tiež, že tento nález je čerstvejší než predošlý, kedy bolo tkanivo už úplne rozložené.

Zhrnutie dňa

Lokalita bola kontrolovaná v čase od 10:30 do cca 16:00.

V čase medzi 12:15 – 13:04 sme zaznamenali celkovo 8 výstrelů z brokovnice.

V čase od 12:20 – 15:30 sme zdokumentovali 5 nálezů uhynutých vtákov (2 kormorány, 1 – 2 volavky a potápku chochlatú).

Všetky nálezy a zistenia sme bezodkladne oznámili kpt. Ing. Máriovi Kernovi z Ministerstva vnútra SR a priebežne dokumentovali na digitálnu videokameru a digitálny fotoaparát. Kadáver potápky, volavky (zvyšok krídla aj hlavu) a stehennú kosť z prvého objaveného kormorána sme odobrali na veterinárne vyšetrenie, druhého kormorána sme ponechali na lokalite.

Dátum 2. 6. 2004

Dnešnú kontrolu sme zamerali na bližšiu lokalizáciu strelcov.

Kontrolu sme začali zo severozápadnej časti, od lňáčoviec.

Predpokladaná oblasť streľby z predošlého dňa sa potvrdila. Streľbu sme lokalizovali v oblasti rybníkov CH-3 a CH-4, niekoľko výstrelů padlo aj zo vzdialenejších častí a celkovo bol zrejmy pohyb strelcov po rybníkoch.

Záznamy streľby z brokovnice a opis situácie

Prvé výstrely sme zaznamenali o 8:06 hodine (3 výstrely), ďalej o 8:20 (1 výstrel), 8:24 (2 výstrely), 8:45 (3 výstrely), 8:55 (2 výstrely). Okolo 9:00 dorážame do blízkosti rezervácie.

O 9:15 sme počuli 2 výstrely z rybníka CH-3, pomerne blízko pri rezervácii.

Po výstreloch sa rozlietavali smerom rezervácii *Larus cachinans*. 9:22 (1 výstrel), 9:26 (1 výstrel).

Pozorujeme červené terénne auto PICK-UP, ktoré sa pohybuje po hrádzi, od ktorej sa strieľa. 9:33 – 2 výstrely, 10:03 (4 výstrely, zreteľne strieľali 2 strelci), 10:15 – 2 výstrely, dvoch strelcov po preletujúcom kormoránovi.

Poznámka: Celkom zreteľne sa strieľalo po kormoránovi ktorý letel smerom k rezervácii, zo vzdialenosti cca 35 – 40 m sme počuli ako jeden zo strelcov po neúspešnom zásahu zakričal „buzerant jeden“.

10:17 (2 výstrely), 11:20 (2 výstrely).

Našou snahou bolo získať video alebo foto záznam strelcov. Podarilo sa nám priblížiť k nim na vzdialenosť cca 25 – 30 metrov. V priamom pozorovaní osôb nám bránila hrádza. Vzhľadom na vysoké predpokladané riziko a podozrenie, že sme boli pozorovaní sme ustúpili od ďalšieho plíženia sa k strelcom. Kontaktovali sme sa s kpt. Ing. Máriom Kernom a s jeho pomocou dohodli aj stretnutie s miestnymi príslušníkmi polície.

Nahlásenie orgánom činným v trestnom konaní a podanie trestného oznámenia

Po konzultácii ďalšieho postupu s pracovníkom MV SR sme kontaktovali príslušné oddelenie OO PZ Michalovce, na ktoré sme sa osobne dostavili v popoludňajších hodinách.

Príslušníkov polície sme informovali o všetkých zisteniach, zároveň sme im poskytli digitálnu fotodokumentáciu a premietli aj digitálny videozáznam.

Následne sme boli vypočutí vyšetrovateľom a na mieste sme podali trestné oznámenie vo veci trestného činu porušovania ochrany rastlín a živočíchov (181c Trestného zákona) a trestného činu pytlíctva (181d Trestného zákona).

Zabezpečenie veterinárneho vyšetrenia

Po podaní trestného oznámenia sme zabezpečili veterinárne vyšetrenie u MVDr. Gabriela Dudáša (Michalovce). Po prehliadke kadáverov bolo uskutočnené RTG vyšetrenie. Vyjadrenia MVDr. Dudáša k jednotlivým nálezom boli zdokumentované na digitálnu videokameru.

Zhrnutie dňa

Lokalita bola kontrolovaná v čase od 9:00 – 11:30

V čase od 8:00 do 11:30 sme zaznamenali 28 výstrelov z brokovnice.

V priestoroch rybníkov strelali najmenej dve osoby. Priamu strelbu sme potvrdili v prípade kormorána veľkého.

Prípadoch sme konzultovali s pracovníkom Ministerstva vnútra SR a bezodkladne nahlásili na príslušné oddelenie OO PZ. Zároveň sme zabezpečili aj veterinárne vyšetrenie kadáverov chránených živočíchov.

Dátum 3. 6. 2004

Na tento deň sme pripravili návštevu lokality s asistenciou polície. Cieľom bolo pokúsiť sa pristihnúť páchatelov pri čine. Spolu s policajtmí sme vytvorili dve jednotky. Jedna prišla na rybníky od obce Senné, druhá od obce Iňačovce. Obidve použili neoznačené autá PZ. Každú jednotku tvorili 3 policajti, sprevádzaný ochranármi.

Jednotka "Senné"

K rybníku CH-7 dorazila okolo 8:30, kde sme policajtom ukázali prvý kadáver kormorána veľkého zo dňa 1.6.2004. Po cca 30 - 45 minútach sme sa presunuli k rybníku CH-7. Policajtom sme následne ukázali aj druhý objavený kadáver kormorána veľkého zo dňa 1.6.2004, ktorý sme neskôr pri odchode zobrali so sebou.

Nález 6

Na rybníku CH-7 sme asi o 10:00 vo vode pri brehu našli cca 5 dňový kadáver bučiaka nočného. Nález sme zdokumentovali na DV kameru a kadáver sme zaistili.

Jednotka "Iňačovce"

Na lokalitu sme prišli okolo 9:30. Po hrádzi tvoriacej J hranicu NPR Senné - rybníky sme prišli až na miesto strelby zo dňa 2.6.2004, kde aj objavujeme čerstvé nábojnice.

Nezaznamenali sme žiaden výstrel, neskôr sme sa však stretli s pracovníkmi S-CHKO Latorica, ktorí prišli na ohlásenú kontrolu. Podľa ich slov sa najsôr ráno okolo 9:00 ohlásili, že okolo obeda prídu na lokalitu čo následne okolo 11:30 ešte telefonicky potvrdili. Vo svetle týchto skutočností sme preto

predpokladali, že v tento deň sa na rybníkoch strieľať nebude. O cca 12:30 obidve jednotky opustili lokalitu.

Poobede okolo 14:00 sme podali doplnok k trestnému oznámeniu a následne odviezli zaistené kadávery do veterinárnej ambulancie MVDr. Dudáša v Michalovciach.

Dátum 4. 6. 2004

Ráno sme sa po dohode s policajtními vrátili na lokalitu, tentokrát bez príslušníkov PZ. Cieľom bolo zistiť, či sa bude strieľať a ak áno, zavolať políciu. Prišli sme od obce Senné na rybník CH-8 o cca 9:00. Po cca 1 hod. sme chceli skontrolovať J a Z hrádzu rybníka. Na Z hrádzi sa však v tom čase pohybovali zamestnanci rybníčnej sústavy, z toho dôvodu sme o cca 11:30 lokalitu opustili. Výška hladiny v kanály Čierna voda je oproti uplynulým dňom poklesnutá, je preto možné, že na rybníčnej sústave napúšťajú niektorý z rybníkov alebo majú inú prácu. Za predpokladu, že vtáctvo strieľajú zamestnanci rybníčnej sústavy by to vysvetľovalo, prečo sa na lokalite nestrieľalo.

Poobede prichádzame po výsledky RTG vyšetrenia, preberáme správu o vyšetrení ako aj všetok biologický materiál. Správu o vyšetrení sme doručili polícii a biologický materiál odviezli do Bratislavy na Štátny veterinárny a potravinový ústav, kde mal byť podrobený ďalším vyšetreniam.

DOPLŇUJÚCE INFORMÁCIE

Nižšie uvádzame svedectvá našich kolegov a ornitológov, ktoré napomáhajú pri vykreslení problematiky nelegálnych odstrelov na lokalite Senné.

Mgr. Štefan Danko, pracovník Zemplínskeho múzea v Michalovciach, znalec rybníčnej sústavy Senné

Dátum: 20. 4., 25. 4. 2004, 28. 4. 2004, máj 2004

„20. 4. som videl strieľať pri hrádzi rezervácie z bieločerveného terénneho auta, robili tam asi výlov rýb na V 10 alebo 11 a videl som tam mladého Vaľa „Ja som bol na Ostroviku 25. 4., kedy po južnej časti rybníkov jazdilo zelene terénne auto (asi Jeep Cherokee) a strieľalo sa z neho do rybníkov medzi 9.30-10.00 hod, spolu 5 rán. Nevidel som pre vzdialenosť a hrádzu na aké druhy sa strieľalo. Strelba sa ozývala zo severnej časti rybníkov ešte 28. 4. (bol som zozadu pri rezervácii, takže nič som nevidel len počul).

V máji sa strieľalo v ochrannom pasme zo zeleného terénneho auta ako minule. Pozoroval nás potom ďalekohľadom pán Šaro, tretinový spolumajiteľ rybníkov a aj auto je asi jeho. Žiaľ nemal som pri sebe zápisník a nerobil som si poznámky“.

Mgr. Miroslav Demko, predseda Spoločnosti pre ochranu vtáctva na Slovensku

Dátum: 5. 5. 2004

17:30

Stretol strážcu pri hlavnom vchode na rybníky. Strážca nevpustil ďalej, ale odporučil poplatkový lov rýb 250 Sk deň.

Okrem iného uviedol, že „majú aj pušku a na základe výnimky strieľajú aj volavky“.

RNDr. Samuel Pačenovský, pracovník OZ SOSNA

Róbert Olejár, člen SOVS

Dátum: 19.6.2004

12:20

Našli mŕtveho kormorána na hrádzi medzi rybníkmi CH7 a CH8 v pokročilom štádiu rozkladu. Kadáver od fotili a ponechali v igelitovom vrecku na lokalite. Na panelovej ceste ktorá oddeľuje NPR od produkčných rybníkov našli cca 300 od pozorovacej veže ešte nezhrdzavené nábojnice, tri z nich zaistili. Pomerne čerstvé nábojnice po brokovej zbrani nachádzali aj na hrádzi, kde našli mŕtveho kormorána, ako aj na stredovej hrádzi medzi rybníkmi CH7 a CH8. Počas soboty ani nedele rána neboli zaznamenané žiadne výstrely.

O 12:30 ich stretol pracovník rybníkov, ktorí ich z rybníkov vykázal - odviezol ich autom mimo areál rybníkov. Z rozhovoru s rybnikárom vyplynulo, že ich šéf nemá rád, keď niekto chodí na rybníky, nechce tam vidieť ani ochranárov, zo SOVS už vôbec nie. Dôvodom sú nehody s ochranou prírody, ktorá im určuje, pre nich, nezmyselné podmienky, napr. že nesmú zasahovať do rezervácie, že nesmú postrekovať v lete rybníky, iba v zime (čo je podľa neho neúčinné) a pod..

ZHRNUTIE SPRÁVY

Na základe vyššie uvedeného materiálu máme zato, že na lokalite Senné rybníky sú likvidované rybožravé druhy vtáctva v rozpore s legislatívou ochrany prírody a krajiny. Z dosiaľ získaných svedectiev a informácií vyplýva, že firma DONA, s.r.o. nedodržiava podmienky, ktoré stanovilo Ministerstvo životného prostredia SR dosiaľ platnou výnimkou z ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z.. Viaceré svedectvá tiež nasvedčujú tomu, že nelegálne odstrelý vtáctva sú na rybníkoch Senné dlhodobým problémom.

Veríme, že informácie ktoré sa podarilo získať na lokalite Senné prispesú k riešeniu problematiky konfliktov medzi chovateľmi rýb a ochranou prírody a v konečnom dôsledku znížia negatívne prejavy, z ktorých najväčšie predstavujú najmä nelegálne odstrelý vtáctva a ničenie ich biotopov.

Príloha 4: Predstavenie mimovládnej organizácie Klub stráže prírody

Klub stráže prírody je ochranárska, nezisková a mimovládna organizácia, ktorej cieľom je pomoc členom stráže prírody pri výkone svojej funkcie a príprava budúcich členov stráže prírody na výkon tejto funkcie. Podľa § 89 ods. 9) trestného zákona je člen stráže prírody verejným činiteľom.

Klub stráže prírody (KSP) je mladá mimovládna organizácia, ktorá vznikla v roku 2004. Myšlienka na jej vznik však kolovala v hlavách členov omnoho skôr. Pred vznikom organizácie bola viackrát prezentovaná práca jej členov vo viacerých médiách (v decembri 2003 – prichytenie talianskych poľovníkov na Hrušovskej zdrži). KSP má momentálne 30 aktívnych členov.

Jej úlohou je koordinovať členov stráže prírody a tým prispieť k skvalitneniu ich práce.

Cieľom činnosti KSP je:

- a) systematicky prispievať k ochrane, zveľaďovaniu a obnove prírodných hodnôt na území SR, s osobitným dôrazom na územie bratislavského kraja, a to najmä systematickým skvalitňovaním výkonu funkcie stráže prírody,
- b) odborná príprava a vzdelávanie svojich členov pre výkon funkcie stráže prírody,
- c) podpora ekologického a environmentálneho vzdelávania,
- d) morálna a právna ochrana svojich členov v súvislosti s výkonom funkcie stráže prírody, aj v prípade, ak sú za svoje postoje a činnosť v záujme ochrany prírody postihovaní.

KSP pre dosiahnutie svojich cieľov hlavne:

- a) zabezpečuje odbornú prípravu a vzdelávanie svojich členov pre výkon funkcie stráže prírody,
- b) zabezpečovanie financií (hlavne darov, grantov a dotácií), pre zlepšenie výkonu funkcie stráže prírody,
- c) uskutočňuje a podporuje konkrétne aktivity zamerané na ochranu, zveľadenie a obnovu prírodných hodnôt, najmä kontrolnú činnosť v teréne, spracovanie a predkladanie stanovísk, návrhov a projektov, starostlivosť o chránené územia a lokality výskytu chránených druhov, realizáciu revitalizačných projektov, ekologizáciu lesného hospodárstva a druhovú ochranu,
- d) zastupuje záujmy svojich členov pri rokovaniach a spolupracuje s inštitúciami a jednotlivcami, ktorí sa zaoberajú problematikou ochrany prírody, najmä s krajskými a okresnými úradmi, Štátnou ochranou prírody SR, Ministerstvom životného prostredia SR, Ministerstvom vnútra SR a Policajným zborom SR,
- e) usiluje sa o prezentáciu problematiky stráže prírody a ochrany prírody v masovokomunikačných prostriedkoch,
- f) napomáha k vytváraniu a udržiavaniu kontaktov svojich členov s obdobne zameranými domácimi a zahraničnými organizáciami,
- g) pracuje s mládežou.

Po vzniku sa Klub stráže prírody aktívne zapojil do pripomienkovania návrhu zákona o poľovníctve a zákona o lesoch. Z terénnych akcií sa podarilo prichytiť pri nelegálnej činnosti 6 motorkárov, v spolupráci s pracovníkmi CHKO Malé Karpaty im bola udelená aj pokuta. Ďalšou akciou bola spolupráca s políciou počas nelegálnej Technopárty v CHKO Záhorie (táto akcia bola aj medializovaná). Počas poľovnej sezóny 2004/05 sa energia sústredila najmä na kontrolovanie poľovačiek na chránené živočíchy v navrhovanom Chránenom vtáčom území Dunajské luhy. Počas roka 2004 Klub stráže prírody spoločne so SOVS pripravil školenie o vtácej kriminalite pre členov stráže prírody Malej Fatry a zúčastnil sa školenia pre členov stráže prírody v Piešťanoch a na Hornej Orave.